

**FRANK
WESTERMAN**
gastheer Piet Devos

zondag 12 november 2017 om 10.30 u.
Oranjerie Broeltuin, Broelkaai 6, 8500 Kortrijk

**HET PENHUIS is een organisatie van openbare bibliotheek Kortrijk,
Schouwborg Kortrijk en stad Kortrijk.**

PROGRAMMA 2017 - 2018

Connie Palmen

zondag 8 oktober 2017 | gastheer Yves Van Durme

10.30 u. | Oranjerie Broeltuin

Frank Westerman

zondag 12 november 2017 | gastheer Piet Devos

10.30 u. | Oranjerie Broeltuin

Maud Vanhauwaert

zondag 11 februari 2018 | gastvrouw Sofie Mulders

10.30 u. | Oranjerie Broeltuin

Sylvain De Bleeckere

zondag 11 maart 2018 | gastheer Philippe Lepers

10.30 u. | Oranjerie Broeltuin

Jonge Gasten

David Pefko & Frederik Willem Daem

zondag 22 april 2018 | gastheer Dirk Leyman

10.30 u. | boekenhuis Theoria

PRIJS EN INSCHRIJVINGEN

vvk € 7 (incl. reservatiekost) | add € 8 | -26 jaar € 5

reserveren via UiT in Kortrijk, 056 23 98 55

(beperkte plaatsen, drankje telkens inbegrepen)

MEER INFO

www.kortrijk.be/bibliotheek/hetpenhuis

www.facebook.com/hetpenhuis | www.schouwburgkortrijk.be

HET PENHUIS

Het Penhuis is aan zijn vijftiende seizoen toe. We gingen van start in het najaar van 2003. Het Penhuis wil de ontwikkelingen in de actuele literatuur en filosofie op de voet volgen. De volle aandacht voor artistieke kwaliteit is het uitgangspunt. We willen geen organisatie zijn die zich richt op literatuur- en filosofiekenners. Tegelijk willen we een lage drempel inbouwen en een ruime variatie brengen in het aanbod.

Het Penhuis is een niet-geïstitutionaliseerde vereniging, maar nauw verbonden met de Schouwburg Kortrijk, openbare bibliotheek Kortrijk en stad Kortrijk. De werking wordt hoofdzakelijk gedragen door vrijwilligers.

Het Penhuis programmeert vijf activiteiten per seizoen, op zondagvoormiddag. Er wordt daarbij telkens een dichter, een filosoof of een prozaïst uitgenodigd, die door een gastheer of – vrouw wordt geïnterviewd. Ook het publiek wordt nauw betrokken. Vragen stellen aan de uitgenodigde gast is altijd mogelijk.

Iedereen is welkom.

Oranjerie Broeltuin, Kortrijk

FRANK WESTERMAN ° 1964

BIOGRAFIE

Hij wordt beschouwd als de pionier van de literaire non-fictie in Nederland. Hij groeide op in een Nederlands hervormd gezin in Assen, studeerde Tropische Cultuurtechniek aan de Landbouwniversiteit Wageningen. Voor zijn afstudeeronderzoek verbleef hij in 1987 in Puno in het zuiden van Peru, waar hij de precolumbiaanse irrigatiemethoden van de Aymara in de Andes bestudeerde. In die tijd schreef hij zijn eerste journalistieke reportages. In 1992 werd Westerman correspondent voor de Volkskrant in Belgrado. Als verslaggever van NRC Handelsblad bezocht hij nadien diverse internationale brandhaarden. Samen met collega-journalist Bart Rijs wist hij als enige journalist door te dringen tot Srebrenica ten tijde van de val in 1995. Zij schreven daarover het boek 'Het Zwartste Scenario' waarbij ze geheime VN-documenten en interviews met ooggetuigen gebruikten om de oorlogsjaren van Srebrenica te reconstrueren. Tussen 1997 en 2002 was Westerman correspondent voor het NRC Handelsblad in Moskou.

Hij is auteur van vaak bekroonde boeken als 'De graanrepubliek', 'El negro en ik', 'Stikvallei', 'Ararat', 'Dier, bovendien', 'Ingenieurs van de ziel', 'De brug over de Tara', 'In het land van de ja-knikkers' en 'Een woord een woord'. In dat recentelijk verschenen boek test hij de kracht van het vrije woord onder het gewicht van de huidige aanslagen sinds Charlie Hebdo.

'De pen is machtiger dan het zwaard.' We willen het graag geloven. Maar is het waar? Als kind maakte Frank Westerman de Molukse treinkapingen van dichtbij mee; als correspondent was hij getuige van de Tsjetsjeense terreur in Rusland. In 'Een woord een woord' voert hij de lezer mee langs een reeks spraakmakende gijzeldrama's.

BIBLIOGRAFIE

bron: nl.wikipedia.org/wiki/Frank_Westerman

ROMANS

- In het land van de ja-knikkers. Querido Fosfor, 2017
- Een woord een woord. De Bezige Bij, 2016. Bekroond met de Brusseprijs en de Bob den Uyl-prijs 2017
- De slag om Srebrenica. De Bezige Bij, 2015. Bekroond met de Prinsjesboekenprijs 2015
- De moord op de boekverkoopster. (e-book en app) Fosfor, 2014
- Stikvallei. De Bezige Bij, 2013
- Daden van licht kaliber. Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek, 2012
- Larski slaat alarm. Frank & Vera Westerman; met tek. van Martijn van der Linden. Querido, 2012
- Dier, bovendien. Olympus, 2010
- Ararat. Atlas, 2007. Shortlistnominatie AKO Literatuurprijs 2007
- El Negro en ik. Atlas, 2004. Bekroond met de Gouden Uil 2005, shortlistnominatie AKO Literatuurprijs 2005, nominatie Bob den Uyl-prijs 2005
- Ingenieurs van de ziel. Atlas, 2002. Bekroond met de Dr. Wijnaendts Franckenprijs in 2003 en de Jan Greshoffprijs in 2004, shortlist Gouden Uil 2003, shortlist AKO Literatuurprijs 2002
- De graanrepubliek. Atlas, 1999. Bekroond met de Dr. Lou de Jongprijs in 2000, shortlist Generale Bank literatuurprijs 1999, shortlist Gouden Uil 2000
- Srebrenica, het zwartste scenario. Frank Westerman & Bart Rijs. Contact, 1997
- De brug over de Tara. Atlas, 1994 (Opnieuw uitgebracht in een geactualiseerde, uitgebreide editie (2006/2007))

Raadpleeg zeker eens de online catalogus van de Kortrijkse (buurt)bibliotheken om nog meer werk van en over Frank Westerman te ontdekken: kortrijk.bibliotheek.be

samen met zijn dochter Vera

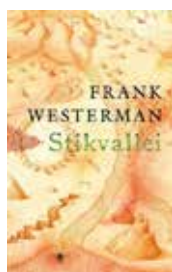
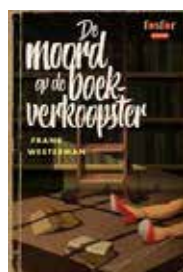
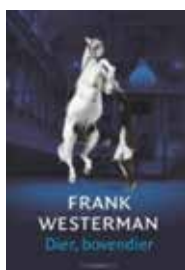
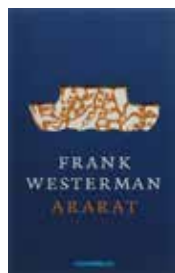
© Frank Westerman

LITERAIRE PRIJZEN

bron: nl.wikipedia.org/wiki/Frank_Westerman

- 2017: 'Een woord een woord' winnaar Bob den Uylprijs + winnaar M.J. Brusseprijs + nominatie ECI – Literatuurprijs + op de Libris-geschiedenisprijs – lijst.
- 2015: 'De slag bij Srebrenica' winnaar Prinsjesboekenprijs beste politieke boek
- 2014: 'Stikvallei' shortlist van de AKO-literatuurprijs
- 2013: 'Brother Mendel's perfect horse' (Engelse vertaling 'Dier bovendien') genomineerd voor de British Library voor de European Literature Night
- 2010: 'Ararat' (Poolse uitgave) genomineerd voor de Ryszard Kapuscinsky-Prijs voor Literaire Reportage + nominatie Britse prijs voor bergliteratuur (Boardman Taskerprijs) + nominatie Eurekaprijs 2008 voor het beste wetenschapsboek van 2007.
- 2008: 'Ararat' shortlist Bob den Uyl – prijs voor reisliteratuur.
- 2007: 'Ararat' toplijstplaats AKO- literatuurlijst 2007
- 2006: 'El Negro en ik' shortlist-nominatie M.J.Brusse-prijs voor Journalistieke Boek + Inktaap – nominatie
- 2005: 'El Negro en ik': bekroond met Gouden Uil + nominatie Bob den Uyl – prijs voor reisliteratuur. + Outstanding Alumnus Award Universiteit Wageningen voor zijn literaire werk.
- 2004: 'Ingenieurs van de ziel': bekroond met de J. Greshoffprijs + winnaar Dr. Wijnaendts Franckenprijs + Shortlist Gouden Uil + Shortlist AKO-Literatuurprijs
- 2000: 'De graanrepubliek': bekroond met de Lou de Jongprijs voor eigentijdse geschiedenis. + shortlist Gouden Uil + shortlist Generale Bankliteratuurprijs

DE KEUZE VAN... PIET

In deze tijden van klimaatverandering is het werk van Frank Westerman des te relevanter. Het zet ons namelijk steeds weer aan het denken over de complexe relatie tussen mens en natuur. Soms onderzoekt Westerman deze relatie verrassend dicht bij huis, zoals in *De graanrepubliek* waarin hij de razendsnelle evolutie van de afgelopen eeuw op het Groningse platteland schetst. Kleine boerderijtjes, vaak generaties lang overgeërfd van vader op zoon, groeiden er na WO II in een mum van tijd uit tot uitgestrekte, geautomatiseerde landbouwbedrijven, met alle werkloosheid en overproductie van dien. Het moderne verlangen om de natuur geheel aan de menselijke noden te onderwerpen nam echter nog veel megalomaner vormen aan in de vroegere Sovjet-Unie, zoals Westerman treffend laat zien in *Ingenieurs van de ziel*. In dit boek treedt Westerman in het spoor van Russische schrijvers die er onder het stalinisme op uit werden gezonden om, in hun verslagen, de aanleg van kanalen en stuwdammen te bejubelen. Deze gigantische waterbouwprojecten dienden de grootsheid van de Sovjetmens uit te dragen, maar gingen in werkelijkheid gepaard met verregaande uitbuiting van de arbeiders en vernietiging van de natuurlijke omgeving.

De natuur blijkt vaak veel weerbarstiger, onvoorspelbaarder en – gelukkig ook - veerkrachtiger dan wij als hoogmoedige plannenmakers willen geloven. Westerman beschrijft deze eeuwenoude spanning met een scherpe, kritische blik maar, dankzij zijn opleiding als irrigatie-ingenieur, ook met veel kennis van zaken. Zoals eens W.F. Hermans en Gerrit Krol is Westerman een van die zeldzame auteurs die natuurwetenschappelijke inzichten tot literatuur weten te verheffen. Tegelijk verliest Westerman nooit de menselijke kant van de zaak uit het oog; onze band met de natuur wordt immers niet alleen door wetenschap en techniek bepaald, maar bovenal door de talloze verhalen en mythen die we er van oudsher over vertellen. In *Ararat*, bijvoorbeeld, beklimt Westerman de gelijknamige berg op de Turks-Armeense grens, waar volgens Genesis de ark van Noach zou zijn gestrand en gaat er op zoek naar de wortels van het zondvloedverhaal die, zo ontdekt hij, nog verder terug reiken dan de Bijbel. Zijn we de beheersers dan wel de speelbal van de elementen? Het is misschien wel de oudste vraag ter wereld en dankzij Westermans unieke oeuvre klinkt ze weer brandend actueel.

FRANK WESTERMAN - EEN WOORD EEN WOORD

bron: Tzum 4.9.2016 (Reinjan Mulder)

www.tzum.info/2016/09/recensie-frank-westerman-woord-woord

De koolmezen zijn verdwenen

Halverwege het derde hoofdstuk van *Een woord een woord* gebeurt er iets vreemds. De auteur, Frank Westerman, beschrijft hoe hij midden in een heftig gesprek zit over de moord op een onschuldige Nederlandse treinmachinist door een groepje rebellerende Molukkers, als hij op het tafeltje naast hem een koolmees ziet landen. Even later landt er nog een. Westerman onderbreekt zijn verslag voor een moment en schrijft eerst wat over de twee mezen. Hoe ze kruimeltjes van een schoteltje pikken. 'Tussendoor richten ze zich op en kantelen hun kopjes.'

Het speelse intermezzo is kenmerkend voor het soort boeken dat Westerman schrijft. Zijn onderwerpen zijn altijd hoogst serieus, maar zijn toon is vertellend en hij neemt geregeld enige afstand tot het thema. Er horen ook altijd beelden bij zijn betoog, hij neemt je mee op reportage. En de beelden die hij onderweg laat zien hoeven niet per se beelden te zijn die zijn betoog onderstrepen; het kunnen ook verstrooiende beelden zijn die de nodige rust scheppen, nodig om het gezegde beter te laten aankomen. Pas als we hebben gelezen hoe de twee kleine 'beestjes' zich tussen het pikken van hun schoteltje door gedragen, komt de door hem geïnterviewde Molukse woordvoerder uit de tijd van de treinkapingen weer aan het woord. Hij is nog altijd doodserieus en vertelt uitvoerig over de verplichte kruidnagelteelt op het vroegere Ambon en over de volkerenmoord van Jan Pieterszoon Coen op vijftienduizend inwoners van de Banda-eilanden, inclusief de onthoofding van veertig stamhoofden.

Desgevraagd laat hij Westerman ook weten dat hij ook zelf graag aan de gijzeling van het Indonesische consulaat had meegedaan. Zijn broer was hem voor, maar hij had, als hij gevraagd was, zelf even goed voor de gewapende acties veroordeeld kunnen worden. 'De koolmezen zijn verdwenen,' is daarna het eerste wat Frank Westermans ons laat weten, voordat hij in enkele zinnen tot de conclusie van zijn enerverende hoofdstuk komt: een woordvoerder van een terreurgroep vecht ook, maar dan met woorden. De Molukker die hij spreekt, werd door een speling van het lot, een porte-parole, een woord-dragers. Voor hem is nu 'het woord een kruis dat hij moet dragen'.

Rond dit essentiële begrip 'woord' bouwt Westerman dan in de volgende hoofdstukken de rest van zijn betoog op. Hij laat zien dat ook wie het woord afzweert om over te gaan tot een daad, in de praktijk niet zonder woorden kan. Ooit moet er gepraat worden, en ooit moeten de daden weer verwoord en verantwoord worden. En dan in termen die meer zijn dan een goed gekozen instrument. Ze moeten inhoud hebben, ze moeten door daden worden gevolgd maar ook door overtuigingen worden gedragen.

Mooi is in dit verband wat Frank Westerman over de rol van twee psychiaters schrijft die de overheid in de jaren zeventig tijdens de verschillende acties van de Molukkers heeft ingezet. Dit zijn passages die je zo tot een toneelstuk zou kunnen bewerken. Aanvankelijk hebben de beide heren veel succes met hun psychologische gesprekstechnieken, maar als de Molukkers eenmaal doorhebben dat hun optreden er alleen maar op gericht is om nieuw geweld te voorkomen, en daarmee het door hen ervaren onrecht in stand te laten, heeft hun optreden niet veel effect meer.

Terwijl met name psychiater Mulder na zijn eerste successen het ene internationale terrorisme-congres na het andere afreist, ziet ook de overheid in dat ze misschien beter op een andere manier het gesprek met de Molukkers kan aangaan. Het woord moet, wil het effect hebben, méér zijn dan een verdovingsmiddel. Het woord moet inhoud krijgen. En zo weet Nederland, dat is althans de conclusie van het boek, uiteindelijk op een verstandige manier te voorkomen dat er nog altijd gevaar van de kant van de Molukkers dreigt. De crisissfeer van destijds lijkt nu voorgoed bezworen.

De methode die Frank Westerman hanteert om ons van deze boodschap te overtuigen is niet nieuw meer. Hij paste hem inmiddels al in een flinke reeks boeken toe. Maar hij werkt wat mij betreft nog steeds. Aan de ene kant verzamelt hij een grote hoeveelheid literatuur en voert hij intensieve gesprekken met betrokkenen, maar hij waakt er voor deze niet al te droog en al te zakelijk weer te geven. Samen met hem ga je op onderzoek uit, dring je verder in het thema door en geniet je van al zijn observaties en zijsprongen: 'De koolmezen zijn verdwenen.'

In het begin van zijn schrijverschap is nog wel eens gediscussieerd of het literatuur was, wat Frank Westerman maakte. Hij zei daar toen over dat hij in zijn boeken niet voor 'fictie' of 'non-fictie' koos, maar voor 'frictie'. Zijn boeken moesten de lezers een ongemakkelijk gevoel geven en hen in beweging brengen.

Dat is hem met *Een woord een woord* weer glansrijk gelukt. Het boek geeft mede dank zij enkele dwarsverbanden met de Duitse Rote Armee Fraktion en de huidige Islamitische Staat een interessante en actuele kijk op daders van ideëel gemotiveerde terroristische acties. Het laat zien dat je alleen met geweld hun aanwezigheid niet oplost en dat het woord onmisbaar blijft, bij elke politiek van de daad. Maar dat moet dan wel een mooi en duidelijk geformuleerd woord zijn.

In *Een woord een woord* zijn daarvan genoeg goede voorbeelden te vinden. Goed dat het boek op de longlist van de ECI prijs is terechtgekomen.

© Frank Westerman

GASTHEER PIET DEVOS ° 1983

BIOGRAFIE

Piet Devos is schrijver, vertaler en literatuurwetenschapper, volgde een vertaalopleiding Frans - Spaans in Antwerpen en studeerde literatuurwetenschap aan de Universiteit Leiden. In 2013 voltooide hij zijn proefschrift over de poëzie van Vicente Huidobro en Benjamin Péret aan de Rijksuniversiteit Groningen. *Hogevalk of de reis aan de parachute*, zijn vertaling van Huidobro's poëzie, verscheen bij het PoëzieCentrum Gent (2012) en werd zeer lovend ontvangen. De artistieke vernieuwingen uit het begin van de twintigste eeuw werden zijn studieterrein. Zijn andere fascinatie is de zintuiglijke waarneming. In zijn proefschrift *Talend lichaam* (2013) kwam hij tot de conclusie dat kunstenaars uit die vroegtwintigste-eeuwse periode, middels hun avant-gardistische experimenten, de conventionele aanblik van de dingen poogden te doorbreken. In 2016 deed hij een jaar lang onderzoek aan Concordia University in Montréal, Canada. Hij bereidde er een nieuw boek voor over de rol van zintuiglijke beperkingen in kunst en literatuur. Voor Het Penhuis interviewde hij eerder Jan Brokken.

www.pietdevos.be

Piet Devos leest uit 'Altazor' van de Chileense schrijver Vicente Huidobro. © Tijdschrift Terras

VOLGENDE KEER IN HET PENHUIS

MAUD VANHAUWAERT

zondag 11 februari 2018 | Oranjerie Broeltuin

Maud Vanhauwaert is auteur, actrice en tekstperformer. Ze studeerde taal- en letterkunde aan de universiteit Antwerpen en behaalde een masterdiploma Drama aan het Conservatorium van Antwerpen waar ze nu zelf lesgeeft.

Als dichter en actrice bewandelt ze de grens tussen poëzie en performance. Ze werd in 2012 finalist van het Wereldkampioenschap Poetry Slam en twee jaar later van het Leids Cabaret Festival. Ze publiceerde tot nog toe twee dichtbundels. In 2011 debuteerde ze met de dichtbundel *Ik ben mogelijk* die met de Vrouw Debuut Prijs 2011 - 2013 werd bekroond. In 2015 verscheen *Wij zijn evenwijdig*, waarvoor ze de Hughues C. Pernathprijs en de Herman de Coninckprijs voor het mooiste gedicht kreeg. Sinds 2013 werkt ze als redacteur bij het tijdschrift Dietsche Warande & Belfort.

www.maudvanhauwaert.be

Gastvrouw is Sofie Mulders.

REDACTIE
Piet Devos & Gie Devos
info@pietdevos.be | giedevos@skynet.be

reacties en suggesties zijn welkom

Openbare Bibliotheek
Leiestraat 30 - 8500 Kortrijk
056 27 75 00 - bibliotheek @ kortrijk.be
www.kortrijk.be/bibliotheek